

Obiteljska medijacija

Tarabarić, Ema

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:929300>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Ema Tarabarić

OBITELJSKA MEDIJACIJA

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: izv.prof.dr.sc. Barbara Preložnjak

Zagreb, 2022

Sadržaj

1	Uvod	1
2	Povijesni pregled razvoja instituta obiteljske medijacije u hrvatskom zakonodavstvu do 2015. ...	5
2.1.	<i>Obiteljski medijator – nekad i sad</i>	7
3	Pojam obiteljske medijacije i njegova načela.....	11
4	Obvezno savjetovanje kao pridruženi predpostupak obiteljske medijacije.....	13
4.1	<i>Definiranje pojma i problema obveznog savjetovanja</i>	13
4.2	<i>Provođenje obveznog savjetovanja</i>	14
4.3	<i>Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi.....</i>	15
5	Postupak obiteljske medijacije	16
5.1.	<i>Fazepostupka obiteljske medijacije</i>	18
5.2.	<i>Sudjelovanje djece u postupku</i>	19
6	Zaključak	20
7	Literatura	22

Obiteljska medijacija

Sažetak:

Rad daje prikaz instituta mirnog rješavanja sporova hrvatskom zakonodavstvu s kratkim osvrtom na obvezno savjetovanje i detaljnijim prikazom obiteljske medijacije. Dane su prednosti mirnog rješavanja sporova i opisani slučajevi u kojima ih je poželjno koristiti. Prikazan je povijesni razvoj obiteljske medijacije, izmjene zakona i kakve su promjene one sa sobom nosile. Također, prikazana je i uloga medijatora od začetaka ovog postupka pa do današnjih dana i trenutno važećih propisa što se tiče osobe koja obavlja medijaciju, potrebnog obrazovanja i sl. Obzirom da se radi o institutu kojemu je od samih početaka glavna svrha bila i ostala zaštita dobrobiti i najboljeg interesa djece, prikazan je postupak i iz uloge djeteta, njegovih prava u takvim okolnostima i prednosti i rizici sudjelovanja djece u postupku. Zaključno su iznesene prednosti i glavni uspjesi dosadašnjeg provođenja obiteljske medijacije i istaknute neke odrednice koje bi moguće trebalo još usavršavati.

Ključne riječi: mirno rješavanje sporova, obiteljski sporovi, obiteljska medijacija

Abstract:

The paper presents the institute of peaceful dispute resolution in the Croatian legislation with a brief review of mandatory counseling and a more detailed presentation of family mediation. It shows the advantages of peaceful settlement of disputes and the cases in which it is desirable to use them. The historical development of family mediation, changes in the law and what changes they brought with them are presented. Also, the paper describes the role of the mediator from the beginnings of this procedure to the present day and the currently valid guidelines regarding the person who performs the mediation, the necessary education, etc., Given that this is an institute whose main purpose from the very beginning has been and remains the protection of well-being and the best interests of children, the procedure is also presented from the role of the child, his rights in such circumstances and the advantages and risks of children's participation in the procedure. In conclusion, we can see the advantages and main successes of the implementation of family mediation so far, and some parts of the regulation that should possibly be further improved.

Key words: resolution of disputes, family disputes, family mediation

Izjava o izvornosti

Ja, Ema Tarabarić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Ema Tarabarić

Datum: 25.8.2022.

1 Uvod

Nije neuobičajeno u životu naći se u sukobu kojega nismo u mogućnosti riješiti sami, u tom slučaju, može biti korisno, ovisno o brojnim okolnostima, uključiti posrednika. Mnogi su uzroci koji mogu dovesti do sukoba, a onima unutar obitelji često je zajednička pozadina uglavnom „loša komunikacija između članova obitelji i primjena neučinkovitih metoda rješavanja sukoba“.¹ Ti sukobi često „se javljaju i kao uzroci i kao posljedice različitih socijalnih problema – na društvenoj, obiteljskoj i individualnoj razini“.² Osoba posrednika trebala bi predstavljati treću osobu u sukobu koja ne zauzima strane i ne nudi svoja rješenja, već omogućuje uvjete da sukobljene strane same pronađu rješenje. Unutar sudskih postupaka, medijacija ili mirenje predstavlja jedan od oblika alternativnog rješavanja sporova. Takvi i slični postupci sežu daleko u povijest, povjesničari pretpostavljaju da su još u vrijeme starih Feničana i Babilonaca postojali slučajevi medijacije u trgovačkim sporovima.³ Medijacija se zatim raširila i u staroj Grčkoj, pa i kod starih Rimljana.⁴ Ipak, kao profesionalna vještina, po službeno dostupnim podacima, počela se „upotrebljavati u području prava u vidu alternativnih načina rješavanja sporova pri sudu, a prije svega u situacijama razvoda braka koje pripadaju širem području obiteljske medijacije, a kasnije i u drugim područjima“.⁵ Stranke u postupku imaju potpunu kontrolu, posebice nad njegovim rezultatom.⁶ Sami donose odluke, što povećava vjerojatnost postizanja sporazuma, pri čemu se taj sporazum može modificirati ukoliko se za to pokaže potreba, osigurani su bolji uvjeti komunikacije i povećano međusobno razumijevanje.⁷ Kako se danas razvod braka ne smatra više krajem obiteljskog života a posebno iz perspektive djeteta, već reorganizacijom obitelji, tako navedene prednosti u tom kontekstu imaju preventivni učinak u svezi negativnih posljedica na individualnoj razini, ali i zaustavljanja sudskih sporova.⁸ Mirenje odnosno medijaciju „treba promatrati kao izvanrednu priliku za rasterećenje državnog sudbenog aparata onda kada je neefikasan, a s druge strane treba učiniti sve za stvaranje uvjeta da stranke prepoznaju mirenje

¹ Edus info (2021), „Obiteljska medijacija“, Posjećeno 25.8.2022. na mrežnoj stranici:

<https://www.edusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/47273#>

² Sladović Franz, Branka, „Obilježja obiteljske medijacije“, Ljetopis socijalnog rada, 12:2/2005, str. 302.

³ Knol Radoja, Katarina, „Obvezno mirenje – osvrt na rješenja iz komparativnog i hrvatskog prava“, Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku, 31:2/2015, str. 111.

⁴ Ibid.

⁵ Milne, Folberg i Salem, prema Breber M. & Sladović Franz B., „Uvođenje obiteljske medijacije u sustav socijalne skrbi – perspektiva stručnjaka“, Ljetopis socijalnog rada, 21:1/2014, str. 122.

⁶ Šimac, Srđan, „Mirenje – alternativni način rješavanja sporova“, u: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 1/2006, str. 612.

⁷ Edus info, loc. cit.

⁸ Parkinson, 2011., prema Breber & Sladović Franz, op.cit. (bilj. 5), str. 123.

kao najpovoljniji i najbrži način rješavanja njihovih sporova, kojim ne postižu samo rješenje međusobnog spora na obostrano zadovoljstvo, već ujedno očuvanje njihovih dobrih odnosa u budućnosti“.⁹

Ustav Republike Hrvatske, kao temeljni pravni akt kojemu su podređeni svi zakoni, u svojoj srži sadrži, između ostalog, načelo o zaštiti obitelji i njezine važnosti kao temeljne društvene skupine.¹⁰ Stoga je za očekivati da u slučaju određene krize u obitelji postoji spreman i adekvatan odgovor sustava. Na razini Europske unije i Vijeća Europe raste interes za alternativne načine rješavanja sporova, čemu se nacionalna zakonodavstva prilagođuju, i izvan obiteljskog prava, za sve konfliktna i prijeporna situacija.¹¹ Mirenje kao alternativni način rješavanja sporova definirano je Zakonom o mirenju, a ono „predstavlja svaki postupak, bez obzira na to provodi li se u sudu, instituciji za mirenje ili izvan njih, u kojem stranke nastoje sporazumno riješiti spor uz pomoć jednog ili više izmiritelja koji strankama pomažu postići nagodbu, bez ovlasti da im nametnu obvezujuće rješenje.“¹² Izmiritelj je pritom „osoba koja na temelju sporazuma stranaka provodi postupak mirenja, a institucija za mirenje je pravna osoba, tijelo pravne osobe ili ustrojstvena jedinica pravne osobe koja organizira postupke mirenja“.¹³ Mirenje je dakle poseban, elastičan i fleksibilan „način rješavanja sukoba u kojemu izmiritelj kao osoba od povjerenja zajedno sa strankama pokušava pronaći rješenje koje će zadovoljiti interese obje strane“.¹⁴ Različiti europski dokumenti, kao i drugi strani propisi zamislili su mirno rješavanje kao mogući oblik rješavanja svih obiteljskih prijepora, kako bi se smanjio broj sudskih sporova. Unatoč tome, u Hrvatskoj je trenutno uređenje koncentrirano, kroz obvezno savjetovanje i obiteljsku medijaciju, samo na zaštitu djece u postupku razvoda braka i roditeljske skrbi. Postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi istaknuto je kao glavna svrha provođenja ovih postupaka.¹⁵

Općenito govoreći, mirenje je uspješno završeno ukoliko dođe do sklapanja nagodbe među strankama. Nagodbe sklopljene u postupku mirenja nisu sudske nagodbe, „već privatnopravni posao i u slučaju da se stranke tijekom mirenja uspješno izmire sklapanjem takve nagodbe,

⁹ Šimac, „Mirenje – alternativni način rješavanja sporova“, loc. cit.

¹⁰ Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14).

¹¹ Hrabar D., *Obiteljsko pravo u sustavu socijalne skrbi*, Zagreb, 2019, str. 80.

¹² Zakon o mirenju (Narodne novine, br. 18/11), čl. 3.

¹³ Ibid.

¹⁴ Japunčić, Tea, „Mirenje kao alternativni način rješavanja sporova u Republici Hrvatskoj“, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, 50:100/2016, str. 29.

¹⁵ Hrabar, „Obiteljsko pravo u sustavu socijalne skrbi“, loc. cit.

eventualni započeti sudski postupak okončat će se najčešće povlačenjem tužbe¹⁶. Mirno rješavanje sporova usmjereno je u svom velikom dijelu prema ponovnom uspostavljanju prekinute komunikacije između stranaka, a time i prema njihovim eventualnim potisnutim emocijama koje su u pozadini sukoba i poremećenim odnosima, u onoj mjeri u kojoj te emocije i poremećeni odnosi ometaju postizanje rješenja. U postupku se pritom „koristi metoda pregovaranja koja podrazumijeva vođenje pregovora na temelju interesa strana u sporu“.¹⁷ Osnovni je cilj ovakvih postupaka mirno rješavanje sukoba interesa, predlažući različite oblike, imajući na umu da medijacija nije prikladna u svim slučajevima niti je sama sebi svrhom.¹⁸ Postoje određene okolnosti koje prvotno mogu upućivati na to da bi mirenje u nekom konkretnom slučaju bila dobra ideja. Neke od njih su: poželjan različit rezultat¹⁹; važnost povjerljivog postupanja i sl.¹⁹ Neke pak okolnosti koje ne idu u prilog upućivanja stranaka u mirenje su: prijašnji pokušaji mirenja bez rezultata; sukob je previše eskalirao; ne postoji prava volja stranaka za traženjem izvansudskog rješenja; osvetoljubivost ili zlonamjerno postupanje jedne ili objiju stranaka i neki drugi.²⁰ Sve to i brojne druge okolnosti treba uzeti u obzir prilikom odlučivanja o prikladnosti predlaganja mirnog rješavanja spora. Ipak, pravno uređenje mirnog rješavanja obiteljskopравnih sukoba interesa s vremenom je sve zastupljenije u praksi, a budući da su predmetom novijeg pravnog pristupa pojavljuju se različiti oblici njegovog provođenja.²¹

Mirenje predstavlja dobro rješenje za stranke zbog toga što imaju priliku neposredno iznijeti sve detalje spora na vidjelo, a ne dobiti samo njihovu pravnu interpretaciju, slobodne su izmjenjivati svoje poglede i stavove, a njihovim emocijama i doživljajima daje se velik značaj.²² Postupak je formalan, ali fleksibilan. Uspostavlja ravnotežu omogućujući strankama zadržavanje učinkovite kontrole po pitanju primjerice vremena održavanja postupka i izbora izmiritelja, kao i ovlasti da prekinu postupak u bilo kojem trenutku, budući da je on u potpunosti dobrovoljan. S druge strane, drži formalne pretpostavke unutar kojih su stranke u mogućnosti predstaviti svoje argumente i tražiti rješenje prilagođeno njihovu sporu.²³ Rezultat je bolja komunikacija među sukobljenim stranama i utvrđivanje njihovih interesa. „Postupak mirenja pred sudom je besplatan i završava nagodbom koju stranke dobrovoljno izvršavaju“,

¹⁶ Japunčić, op. cit. (bilj.14), str. 27.

¹⁷ Japunčić, op. cit. (bilj. 14), str. 29 – 30.

¹⁸ Hrabar, „Obiteljsko pravo u sustavu socijalne skrbi“, loc. cit.

¹⁹ Šimac, op. cit. (bilj. 6), str. 621.

²⁰ Ibid., str. 621 – 622.

²¹ Hrabar, „Obiteljsko pravo u sustavu socijalne skrbi“, loc. cit.

²² Japunčić, op. cit. (bilj. 14), str. 30.

²³ Knol Radoja, op. cit. (bilj. 3), str. 113.

stoga nema potrebe za dugotrajnim i skupim ovršnim postupkom.²⁴ Sama priroda mirenja predstavlja ga kao privlačan sporazumni alternativni način rješavanja spora za razliku od često dugotrajnog i neprijateljskog parničenja pred sudom.²⁵ Ono je karakterizirano brzinom, smanjenim troškovima, osnaživanjem položaja stranke. Za razliku od parnica u kojima stranke kontrolu u najvećoj mjeri predaju sudu koji vodi postupak i u njemu donosi odluku, kod mirenja je najveći dio postupka i rješenja spora u njihovim rukama. Nadalje, parnice su, uz nekoliko iznimki, u pravilu javne, dok su mirenja povjerljive prirode, što je također vjerojatno sudionicima primamljivija opcija.²⁶ Ono što ga čini posebno značajnim činjenica je da, ako je provedeno na adekvatan način, većinom rezultira rješenjem spora uz znatno manje troškove i zadovoljstvo obiju strana. Očito je, dakle, da mirno rješavanje sporova donosi brojne prednosti, međutim i dalje postoje prijepori oko pitanja treba li ono biti obavezno. U svakom slučaju, evidentno je kretanje prakse u tom smjeru, a trend će se bez sumnje i nastaviti, ponajviše zbog rasterećivanja sudova i smanjenja sudskih troškova.²⁷

Zbog navedenih i brojnih drugih prednosti, u ovome radu detaljnije će se predstaviti postupci mirnog rješavanja obiteljskih sporova, s većim naglaskom na obiteljsku medijaciju, uz obvezno savjetovanje. Obzirom da se radi o sve češće korištenim postupcima u praksi, a u kojima je kroz godine dolazilo do brojnih značajnih promjena, cilj ovog rada je dati jedan cjelovit pregled zakonskih i drugih promjena u vezi ovih instituta, kao i imenovati moguće dijelove koji bi se još dali usavršavati. Nakon povijesnog pregleda hrvatskog zakonodavstva i izmjena uloge obiteljskog medijatora kroz vrijeme, bit će riječ o detaljima postupka obiteljske medijacije i obveznog savjetovanja te osnovno o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Budući da su za djecu obiteljske okolnosti koje dovedu do ovakvih postupaka često traumatične i zbunjujuće, a mogu imati i dalekosežne posljedice na njihov emocionalni razvoj i odrastanje²⁸, posebno će se sagledati uloga djeteta u postupku, kao i prednosti i mane njegovog sudjelovanja.

²⁴ Japunčić, op. cit. (bilj. 14), str. 30.

²⁵ Knol Radoja, op. cit. (bilj. 3), str. 112.

²⁶ Ibid., str. 113.

²⁷ Ibid., str. 124.

²⁸ Čulo Margaletić, Anica, „Prava djeteta u obiteljskoj medijaciji“, u: Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, 8/2017, str. 152.

2 Povijesni pregled razvoja instituta obiteljske medijacije u hrvatskom zakonodavstvu do 2015.

Hrvatsko zakonodavstvo ima sada već dugu tradiciju pružanja pomoći obitelji u krizi, usmjerenu ponajviše možda na one obiteljske krize vezane uz razvod braka, pri čemu je oduvijek u srži propisa vezanih uz njihovo rješavanje bila zaštita djece. Međutim, neke odrednice u načinu rješavanja takvih sporova u obitelji kroz godine su se u okviru različitih propisa ipak mijenjale.²⁹ Povijesne promjene u tom smislu možemo pratiti još od 1946. godine kada je na snagu stupio Osnovni zakon o braku. Njime je već predviđen poseban institut pomirbenog ročišta, a mirenje je tada bilo u nadležnosti predsjednika okružnog suda ili sudca kojeg on odredi da pokuša mirenje supruga. Obvezno su na njega bila pozvana oba bračna druga.³⁰ Zakon o braku i porodičnim odnosima iz 1979. već je prilično detaljno uređivao institut mirenja kao postupak koji je prethodio brakorazvodu. Odrednice zakona koje su govorile o mirenju bile su ponajviše usmjerene na razgovor o uzrocima poremećenosti bračnih odnosa i mogućnostima njihovog uklanjanja i pomirbe, a ako to nije opcija, glavna svrha bila je postizanje sporazuma o čuvanju, odgoju i uzdržavanju maloljetne zajedničke ili usvojene djece ili djece nad kojima je produženo roditeljsko pravo.³¹ Mirenje je tada prešlo u nadležnost sustava socijalne skrbi.³² Obiteljskim zakonom iz 1998. dolazi do promjene u terminologiji te se sada spominje institut posredovanja prije razvoda braka, bilo kad se postupak pokreće tužbom ili sporazumno, pri čemu je obveza pristupanja postupku posredovanja samo na bračnim drugovima sa zajedničkom ili usvojenom maloljetnom djecom ili djecom s produženim roditeljskim pravom.³³ U središtu pozornosti i dalje je dakle zaštita djece. Široka primjena ovakvog načina rješavanja sporova zagovara se u Vijeću Europe uz izraz općedruštvene demokratizacije koja građanima priznaje sposobnost za odgovorno i miroljubivo odlučivanje o sebi i svojoj djeci. Razlog tome je i porast broja razvoda pa se teži mogućnostima rješavanja određenog dijela njih izvansudskim postupcima.³⁴ Kao svrha se navode otvaranje mogućnosti za bolje ophođenje među članovima obitelji, smanjenje sukoba među strankama u sporu, pristanak na dogovore te osiguranje neprekidanih osobnih susreta

²⁹ Čulo Margaletić, Anica, „Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija kao oblici obiteljskoppravne pomoći obitelji u krizi“, u: Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, 1/2021, str. 67.

³⁰ Osnovni zakon o braku (Narodne novine, br. 29/1946, 36/1948, 44/1951, 18/1955, 12/1965, 52/1971)

³¹ Čulo, op. cit. (bilj. 29), str. 67 – 68.

³² Majstorović, Irena, „Posredovanje prije razvoda braka: hrvatsko pravo i europska rješenja“, u: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 2/2007, str. 409.

³³ Ibid., str. 413.

³⁴ Alinčić M. et al., Obiteljsko pravo, Zagreb, Narodne novine, 2007., str. 87.

između roditelja i djece.³⁵ Velika je prednost „što članovima obitelji i državi snižava socijalnu i gospodarsku cijenu raspada obitelji jer se skraćuje vrijeme koje je inače potrebno za rješavanje sukoba sudskim putem.“³⁶ 2003. godine na snagu stupa Zakon o mirenju, kao i novi Obiteljski zakon koji obvezuje sve bračne drugove bez obzira na (ne)postojanje zajedničke djece na postupak posredovanja prije razvoda braka, čime se više ne štiti samo interes djece, već i institucija braka i obitelji u širem smislu. Zakonodavno uređenje postaje sve detaljnije i jasnije za provedbu. Bračni drugovi sada su dobili mogućnost izbora posredovatelja, što dotada nije bio slučaj. Sve promjene uvedene su u pokušaju što boljeg ostvarenja cilja posredovanja, a to je pokušaj očuvanja braka i upoznavanja pravnim i psihosocijalnim posljedicama razvoda.³⁷ U narednim godinama, obiteljska medijacija je bila određena kao socijalna usluga (2011., 2012.), da bi zatim 2013. godine nestala s popisa socijalnih usluga³⁸, međutim aktualnim Zakonom o socijalnoj skrbi ponovno je u njih ubrojena.³⁹ Pod nazivom obiteljska medijacija uvedena je u zakonodavstvo prvi put Obiteljskim zakonom iz 2014., kasnije Obiteljskim zakonom 2015. i kao što je rečeno Zakonom o socijalnoj skrbi kao socijalna usluga stručne pomoći članovima obitelji radi sporazumnog rješavanja prijepora iz obiteljskih odnosa. Za razliku od obveznog savjetovanja kojeg su bračni drugovi u određenim okolnostima obvezni provesti, obiteljska medijacija je postupak u kojem je sudjelovanje dobrovoljno. Iako je načelno usmjerena na postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i drugih sporazuma u vezi s djetetom, primjenjiva je u svim okolnostima narušene komunikacije između članova obitelji. Pokretanje postupka u nadležnosti je centara za socijalnu skrb u smislu podnošenja pisanog zahtjeva centru od strane osobe koja se želi uključiti u postupak, no samim strankama ostavljen je i dalje na volju samostalni izbor medijatora.⁴⁰ U trenutno važećim propisima možemo također primijetiti jednu novinu u odnosu na ranije, a to je da je sada postupak mirnog rješavanja obiteljskih sporova „razlomljen“ u dva dijela – obvezno savjetovanje i obiteljsku medijaciju, što ne ide u prilog njegovoj efikasnosti. Zahtjevima europskih dokumenata koji govore o obilježjima medijacije poput njezine dobrovoljnosti, nepristranosti, neutralnosti, povjerljivosti, privatnosti i tajnosti, sudjelovanju djece i dr. trebala je udovoljiti obiteljska medijacija, no zakonske

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

³⁷ Čulo Margaletić, op. cit. (bilj. 29), str. 69.

³⁸ Majstorović, Irena, „Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija de lege lata i de lege ferenda“, u: Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, 8/2017, str. 133.

³⁹ Zakon o socijalnoj skrbi (Narodne novine, br. 18/22, 46/22), čl. 71.

⁴⁰ Edus info, op. cit. (bilj.1)

odredbe nisu u potpunosti ispunile ove zahtjeve.⁴¹ Zakonske definicije obveznog savjetovanja i obiteljske medijacije znatno se ne razlikuju, a obama postupcima glavni je cilj postizanje sporazuma o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, kao i drugim sadržajima u vezi s djetetom, te dodatno drugim imovinskim i neimovinskim pitanjima.⁴² Iako se obiteljska medijacija najčešće provodi u vezi s razvodom braka i roditeljskom skrbi, jer nije došlo do postizanja sporazuma, moguće ju je voditi i prije i za vrijeme i nakon sudskog postupka. Sud ima mogućnost također zastati s postupkom do tri mjeseca ukoliko je usred sudskog postupka započet postupak obiteljske medijacije, ako to nije u suprotnosti s interesima djeteta.⁴³ Obiteljska medijacija, ipak, prema trenutačno dostupnim podacima ostaje "podredni način rješavanja obiteljskih prijepora, barem kada je riječ o pitanjima ostvarivanja roditeljske skrbi, na kojoj je i glavni naglasak postupaka, dok primarnu važnost drži obvezno savjetovanje".⁴⁴

2.1. Obiteljski medijator – nekad i sad

Obiteljski medijator glavna je karika obiteljske medijacije, on je taj koji vodi i usmjerava postupak radeći na dobrobit sudionika i s ciljem da se postigne dogovor prihvatljiv svim stranama. Njegova uloga u čitavom postupku podosta se kroz godine mijenjala, u smislu potrebnih uvjeta za obavljanje medijacije, poput obrazovanja, iskustva u radu, institucije u kojoj su zaposleni i slično. Obiteljski zakon iz 1998. godine⁴⁵ propisivao je provođenje posredovanja prije pokretanja postupka radi razvoda braka isključivo od strane centra za socijalnu skrb, i to na čijem su području bračni drugovi imali posljednje zajedničko prebivalište. Izmjenama zakona dolazi do velikih promjena po tom pitanju te novim zakonom iz 2003.⁴⁶ Bračni drugovi dobivaju priliku izjasniti se kojem centru za socijalnu skrb, savjetovalištu za brak i obitelj ili osobi ovlaštenoj za pružanje stručne pomoći (posredovatelju) se žele obratiti radi pokušaja uklanjanja bračnih nesuglasica odnosno dogovora o uređenju pravnih posljedica razvoda braka. Međutim, ako bi se bračni drugovi odlučili za posredovatelja izvan centra za socijalnu skrb, on je svoje stručno mišljenje morao dostaviti i centru za socijalnu skrb ako bračni drugovi imaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti. Centar bi

⁴¹ Hrabar, op. cit. (bilj. 11), str. 86.

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Čulo Margaletić, op. cit. (bilj. 29), str. 76.

⁴⁵ Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 162/1998).

⁴⁶ Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 116/2003).

zatim bio dužan razmotriti mirenje te po potrebi poduzeti mjere za zaštitu dobrobiti djeteta. Ovakva norma smatrana je velikim korakom naprijed u odnosu na prijašnje stanje, kao i poticajem za dobru suradnju tijela koja sudjeluju u postupku.⁴⁷ 2004. godine izrađen je Europski kodeks ponašanja posredovatelja s ciljem poboljšanja kvalitete i povećanja povjerenja u taj postupak. Ipak, on ostaje na razini neobaveznog dokumenta čija načela posredovatelji mogu prihvatiti po vlastitoj odgovornosti, a organizacije koje pružaju usluge posredovanja mogu tražiti od posredovatelja da se Kodeksa moraju pridržavati.⁴⁸ Takve organizacije slobodne su, pa čak i poticane, da Kodeks prilagođavaju svom posebnom kontekstu ili pak vrsti posredovanja koju provode, kao i obzirom na posebna područja u koje između ostalog spada i obiteljsko posredovanje. Kodeksom su naglašene nepristranost kao jedna od pretpostavki uspjeha posredovanja, neovisnost i neutralnost kao jedna od ključnih načela provođenja posredovanja.⁴⁹ 2006. godine izdan je Pravilnik o uvjetima koje mora ispunjavati pravna ili fizička osoba za pružanje stručne pomoći u postupku posredovanja. Njime je određeno da posredovatelj može pružati stručnu pomoć ako: ima hrvatsko državljanstvo; ima poslovnu i zdravstvenu sposobnost; nije u radnom odnosu; ima visoku stručnu spremu u zvanju: profesor psihologije, diplomirani socijalni radnik, diplomirani pravnik; ima najmanje pet godina radnog iskustva na stručnim poslovima u centru za socijalnu skrb ili na stručnim poslovima u savjetovalištu za brak ili obitelj; ima završenu edukaciju iz tehnika savjetodavnog rada i/ili sljedeće psihoterapijske edukacije: Gestalt terapija, Kognitivno – bihevioralna terapija, Realitetna terapija, Sistemska obiteljska terapija; ima položen stručni ispit; ima odgovarajući prostor i opremu.⁵⁰ Iako su i ovim pravilnikom usvojene neke korisne novine, ono što je u potpunosti izostavljeno a veoma važno jest usavršavanje posredovatelja.⁵¹ Obiteljski medijator Obiteljskim zakonom iz 2015. definiran je kao „nepristrana i posebno educirana osoba koja je upisana u registar obiteljskih medijatora“.⁵² Sada se po prvi put spominje registar obiteljskih medijatora, njega „vodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi i isti je javan. Upis u registar provodi se na temelju rješenja ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi o ispunjavanju uvjeta stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora“.⁵³ Uvjeti obrazovanja obiteljskog medijatora

⁴⁷ Majstorović, op. cit. (bilj. 32), str. 419.

⁴⁸ Ibid., str. 435 – 436.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Pravilnik o uvjetima koje mora ispunjavati pravna ili fizička osoba za pružanje stručne pomoći u postupku posredovanja (Narodne novine, br. 116/03, 17/04 i 136/04), čl.2.

⁵¹ Majstorović, op. cit. (bilj. 32), str. 442.

⁵² Obiteljski zakon (Narodne novine 103/15, 98/19), čl. 331.

⁵³ Ibid.

izmijenjeni su Pravilnikom o obiteljskoj medijaciji iz 2015.⁵⁴ koji sada zahtijeva završen poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij iz obiteljske medijacije. Iznimno, u Registar obiteljskih medijatora mogla se upisati osoba koja ima završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij prava, socijalnog rada, psihologije, pedagogije, socijalne pedagogije ili edukacijske rehabilitacije; s najmanje dvije godine radnog iskustva u struci u stručnom radu s djecom, mladima i obitelji; koja je polaznik poslijediplomskog sveučilišnog specijalističkog studija iz obiteljske medijacije s izvršenim svim nastavnim i praktičnim obvezama u prva tri semestra studija ili ima završenu edukaciju u trajanju od najmanje 40 nastavnih sati koja obuhvaća materiju propisanu Obiteljskim zakonom.⁵⁵ Obzirom da je ovom izmjenom zakona sada zatražena nova razina obrazovanja u odnosu na prije, tadašnjim medijatorima dano je određeno vremensko razdoblje u kojemu tu razinu trebaju završiti, a u suprotnom bi ih se brisalo iz Registra obiteljskih medijatora po isteku tog roka. 2021. godine Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije određeni su uvjeti obrazovanja „po odgovarajućim europskim standardima izobrazbe od minimalno 140 sati edukacije, 40 sati super vizirane prakse i 20 sati supervizije“.⁵⁶ Obiteljski medijatori educiraju se o pregovaranju, medijaciji, područjima obiteljske medijacije i medijacije roditeljskih sporova, specifičnim naprednim kompetencijama, a trebaju usvojiti i temeljna znanja i vještine komunikacije, rješavanja sukoba, znanja o etičkim principima te moraju poznavati pravne propise i procedure od značaja za rješavanje spornih obiteljskih odnosa.⁵⁷ Važno je također naglasiti da su ovim novim pravilnikom propisane i različite specifične i dodatne kompetencije vezane uz teme poput interkulturalnih aspekata rješavanja sukoba, međunarodne otmice djece, prekogranične obiteljske medijacije, su – medijacije u visoko konfliktnim situacijama, online medijacije i medijacije na stranom jeziku i/ili uz prevoditelje.⁵⁸ Obiteljskim zakonom također je propisano da obiteljski medijator koji je provodio postupak obiteljske medijacije ne smije sudjelovati u pisanju stručnog mišljenja, obiteljske procjene niti smije na drugi način sudjelovati u sudskom postupku u kojemu se

⁵⁴ Pravilnik o obiteljskoj medijaciji (Narodne novine, br. 123/15).

⁵⁵ Ibid., čl.2.

⁵⁶ Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije (Narodne novine, br. 29/2021).

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Ibid.

odlučuje o sporu među strankama koje su sudjelovale u obiteljskoj medijaciji.⁵⁹ Ono što je još novina u Obiteljskom zakonu iz 2015. u odnosu na prijašnje propise jest odrednica o kontinuiranom usavršavanju medijatora, što znači da se medijator dužan „kontinuirano educirati o teorijskim i praktičnim aspektima obiteljske medijacije, a to obuhvaća: poznavanje načela medijacije i njezina tijeka, tehnike pregovaranja i komunikacije, poznavanje dinamike obiteljskih odnosa i faza razvoja djeteta, poznavanje Obiteljskog zakona, a posebice prava djeteta i praktične vježbe, simulacije i superviziju postupka.“⁶⁰ Još je Preporukom Vijeća Europe propisano deset posebno predloženih užitih načela kojima bi se medijatori trebali voditi, a isto vrijedi i do danas:

„1. Medijator je nepristran.

2. Medijator je neutralan u odnosu na ishod postupka medijacije.

3. Medijator poštuje gledišta stranaka i zadržava jednakost njihovih pregovaračkih pozicija.

4. Medijator nema ovlasti strankama nametnuti rješenje.

5. Uvjeti u kojima se odvija medijacija moraju jamčiti privatnost.

6. Rasprave tijekom postupka medijacije tajne su i ne mogu se kasnije koristiti, osim u skladu s dogovorom stranaka ili u slučajevima koje predviđa nacionalno pravo.

7. Medijator u odgovarajućim slučajevima treba obavijestiti o mogućnosti korištenja usluge savjetovanja kao načina rješavanja bračnih i obiteljskih nesuglasica.

8. Medijatori posebnu pozornost trebaju posvetiti dobrobiti i najboljem interesu djeteta, poticati roditelje da se usmjere na potrebe djeteta te podsjećati roditelje na to da su upravo oni prvi pozvani štiti djetetovu dobrobit te da djecu treba informirati i savjetovati se s njima.

9. Medijator treba posvetiti posebnu pažnju u slučajevima zabilježenog nasilja u prošlosti ili opasnosti nasilja u budućnosti, kao i na učinak koji ova okolnost može imati na pregovaračke pozicije stranaka te razmotriti je li u tim okolnostima postupak medijacije primjeren.

⁵⁹ Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), čl. 340.

⁶⁰ Ibid., čl. 342.

10. Medijator treba davati pravnu informaciju, ali ne i pravni savjet. U odgovarajućim slučajevima treba obavijestiti stranke o mogućnostima savjetovanja s pravnicima i drugim stručnim osobama⁶¹.

Možemo slobodno iz svega navedenog zaključiti kako se s godinama uloga i položaj obiteljskog medijatora značajno izmjenjivala, a isto vrlo vjerojatno možemo očekivati u budućnosti. Unatoč tome, neki temelji pristupa ostali su u srži postupka od njegovih začetaka, a od tada su se zakonodavni okvir postupka, kao i praksa, samo usavršavali. Prateći europske standarde, postavljaju se visoki zahtjevi za osobe ovlaštene provoditi postupak, u vidu obrazovanja, iskustva, ali i kontinuiranog usavršavanja i napredovanja, sve u cilju što boljeg, efikasnijeg i profesionalnijeg pristupa.

3 Pojam obiteljske medijacije i njegova načela

Glavna svrha provođenja postupka postizanje je plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i drugim sadržajima u vezi s djetetom, kao i drugim imovinskim i neimovinskim pitanjima.⁶² Medijator je tu da strukturira i olakšava postupak u kojem „stranke donose zajedničke odluke i određuju rezultate/rješenja, na način koji zadovoljava interese svih uključenih u sukob/spor“.⁶³ Medijacija koja se provodi unutar sustava socijalne skrbi ne naplaćuje se, za razliku od slučaja kada se same stranke obrate medijatoru izvan sustava te same snose troškove.⁶⁴ „Tri su osnovne pretpostavke da bi se medijacija uopće mogla provesti: spremnost na suradnju, kompetentnost i ravnoteža moći“.⁶⁵ Unatoč očitom postojanju konflikta između sudionika u sporu, nužna je barem minimalna volja za suradnjom i želja za njegovim razrješavanjem. Uvjet kompetentnosti odnosi se pak na sposobnost sukobljenih strana da same donose za sebe značajne odluke.⁶⁶ Obiteljskim zakonom u svrhu ostvarivanja tog uvjeta propisana je odredba „da se obiteljska medijacija ne provodi ako su jedan ili oba bračna druga nesposobna za rasuđivanje“ ako su jedan ili oba bračna druga lišeni poslovne sposobnosti, a nisu u stanju shvatiti značenje i pravne posljedice postupka ni uz stručnu pomoć“.⁶⁷ Konačno, nužna je jednakost, odnosno ravnoteža moći, a pritom je dužnost medijatora prekinuti

⁶¹ Alinčić, Mira, „Europsko viđenje postupka obiteljskog posredovanja“, Revija za socijalnu politiku, 6:3/1999, str. 228.

⁶² Hrabar, op. cit. (bilj. 11), str. 86.

⁶³ Kruk, 1997., prema Sladović Franz, op. cit. (bilj. 2), str. 305.

⁶⁴ Hrabar, op. cit. (bilj.11), str. 86.

⁶⁵ Roberts, 1998., prema Sladović Franz, op. cit. (bilj. 2), str. 306.

⁶⁶ Sladović Franz, op. cit. (bilj. 2), str. 306.

⁶⁷ Obiteljski zakon, (NN 103/15, 98/19), čl. 332.

medijaciju ukoliko procijeni da takav nije slučaj među stranama u postupku.⁶⁸ Zakonodavac je tu posebno imao na umu slučajeve obiteljskog nasilja koji onemogućuju ravnopravno sudjelovanje bračnih drugova u postupku te je stoga u tom slučaju ograničio njegovo provođenje.⁶⁹

Obiteljska medijacija počiva na načelima dobrovoljnosti, povjerljivosti i nepristranosti obiteljskog medijatora.⁷⁰ Postupak se zasniva na samoodređenju sudionika, odnosno njihovoj sposobnosti slobodnog donošenja vlastitih informiranih odluka, kao i spremnosti i volji za aktivnim sudjelovanjem u postupku.⁷¹ Pokretanje, sudjelovanje, kao i eventualno uključivanje djeteta u postupak ovise o volji stranaka, pri čemu jedinu iznimku od načela dobrovoljnosti predstavlja prvi sastanak obiteljske medijacije koji je obavezan za stranke prije pokretanja postupka radi razvoda braka.⁷² Postupak medijacije mora jamčiti strankama povjerljivost, privatnost i tajnost. U tu svrhu medijator sa strankama sklapa sporazum o povjerljivosti koji to jamči.⁷³ Obiteljski zakon propisuje ograničenje načela povjerljivosti s kojim je medijator dužan upoznati stranke, a ono se odnosi na slučaj kada je nužno priopćenje informacija za provedbu ili ovrhu sporazuma, kao iako je priopćenje informacija nužno radi zaštite djeteta čija je dobrobit ugrožena ili radi uklanjanja opasnosti od teške fizičke ili psihičke povrede integriteta osobe.⁷⁴ Pravilnik o obiteljskoj medijaciji iz 2015. godine također je naglašavao važnost povjerljivosti sadržaja obiteljske medijacije, te bi ona bila izuzeta jedino u slučaju prijetnje i životne ugroženosti članova obitelji. Ovdje možemo primijetiti određenu neusklađenost pravnih propisa, međutim, obzirom na hijerarhiju pravnih izvora, i dok je bio takav slučaj valjalo se prikloniti odredbama zakona te ograničiti načelo povjerljivosti u širem krugu slučajeva, koji su propisani Obiteljskim zakonom. Izmjenama koje su nastupile 2021. godine, pravni propisi su usklađeniji te sada novi Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije propisuje samo kako je „obiteljski medijator dužan čuvati povjerljivim sve informacije i podatke za koje sazna u postupku obiteljske medijacije, osim ako ih je na temelju zakona dužan prijaviti“, dakle referira se izravno na odredbu Obiteljskog zakona i upućuje na postupanje u skladu s njom.

⁶⁸ Sladović Franz, op. cit. (bilj. 2), str. 306.

⁶⁹ Obiteljski zakon, op. cit. (bilj. 67)

⁷⁰ Majstorović, Irena, op. cit. (bilj. 38), str. 139 – 141.

⁷¹ Hrabar, D. et al., Obiteljsko pravo, Zagreb, Narodne novine, 2021., str. 268.

⁷² Odvjetnički ured Strnišćak (2021), „Obiteljska medijacija“, Posjećeno 25.8.2022. na mrežnoj stranici: <https://www.odvjetnik-strniscak.hr/strucni-clanci/obiteljska-medijacija/>

⁷³ Majstorović, op. cit. (bilj. 38), str. 140.

⁷⁴ Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), čl. 335. st. 1.

Konačno, obiteljski medijator treba biti nepristran, što je važno u njegovoj ulozi kod uspostavljanja ravnoteže moći među strankama.⁷⁵ Ne smije zauzimati strane, mora sprječavati prijetnje i manipulacije. Strankama mora osigurati jednako vrijeme i potrebnu pozornost, pružiti im jednaku podršku onda kada je to potrebno. Jedna mogućnost osiguravanja nepristranosti je u sumedijaciji, zajedničkom radu dvaju medijatora različitog spola, čime se sprječava dominacija jednog spola i stvaranje privida saveza među spolovima, tj. ugroženosti onoga spola koji je u manjini.⁷⁶ Razgovor dvaju medijatora u prijateljskoj atmosferi medijacijskog susreta u kojem se potiče na rješavanje spora, a ne produbljivanje sukoba može pomoći strankama u preoblikovanju njihove međusobne komunikacije.⁷⁷ Bitno je pritom stalno naglašavanje činjenice da je ishod medijacije u rukama stranaka, medijator nije tu da nameće ikakva moguća rješenja.⁷⁸ S tim je povezana i važnost neutralnosti medijatora, odnosno indiferentnosti prema strankama i mogućnosti postizanja sporazuma. Jasno je da medijator ima svoje mišljenje u vezi mogućih rješenja i uključenih stranaka, ali to nije ono čime bi se trebao voditi. Čak i u eventualnom slučaju kada bi mišljenje medijatora bilo ispravno i predstavljalo najbolji ishod za stranke, to ne bi odražavalo smisao provođenja medijacije.⁷⁹ Konačno, dužnost je medijatora osobitu pažnju pokloniti dobrobiti i najboljem interesu djeteta, potaknuti roditelje da se usmjere na potrebe svoje djece s obzirom na njihovu primarnu odgovornost u zaštiti dobrobiti vlastite djece te ih uputiti da djeci trebaju pružiti potrebne informacije i savjetovati se s njima.⁸⁰ Detaljnije o mišljenjima stručnjaka o sudjelovanju djece, kao i dvojbenosti uvažavanja djetetovih prava u okvirima ovog postupka bit će riječ u narednim poglavljima.

4 Obvezno savjetovanje kao pridruženi predpostupak obiteljske medijacije

4.1 Definiranje pojma i problema obveznog savjetovanja

Kao što je spomenuto, postupci mirnog rješavanja obiteljskih sporova razlomljeni su sada u dva dijela, a obvezno savjetovanje usko je povezano s obiteljskom medijacijom, stoga bi bilo važno istaknuti i njegove najvažnije značajke. Obvezno savjetovanje obiteljskopравни je institut koji predstavlja pomoć obiteljima u donošenju sporazumnih odluka imajući za glavnu

⁷⁵ Sladović Franz, op. cit. (bilj. 2), str. 307.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Hrabar et al., op. cit. (bilj. 71), str. 266.

⁷⁸ Majstorović, op. cit. (bilj. 38), str. 140.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Hrabar et al., op. cit. (bilj. 71), str. 267.

svrhu zaštitu djece, a Obiteljski zakon definira ga kao „oblik pomoći članovima obitelji da donesu sporazumne odluke o obiteljskim odnosima vodeći posebnu brigu o zaštiti obiteljskih odnosa u kojima sudjeluje dijete te o pravnim posljedicama nepostizanja sporazuma i pokretanju sudskih postupaka u kojima se odlučuje o osobnim pravima djeteta.“⁸¹ Predviđeno je da se postupak provede u okviru najviše tri susreta stranaka i članova stručnog tima.⁸² Obzirom na to da zakonodavac upozorava na mogućnost donošenja odluke o ostvarivanju roditeljske skrbi, stanovanju djeteta, uzdržavanju i ostvarivanju osobnih odnosa od strane suda, jasno je da pravne posljedice nepostizanja sporazuma mogu djelovati zastrašujuće za roditelje u sporu. Mogli bi to protumačiti kao usmjeravanje na postizanje sporazuma pod svaku cijenu, a upitnost najboljeg interesa djeteta u tom slučaju je nedvojbeno. Također, upitno je i koliko su takvi „sporazumi“ u stvari donešeni sporazumnim odlukama i je li možda vjerojatnije da „ih je jedna od stranaka sklopila u strahu od posljedica neslaganja u vezi s nekim ili svim pitanjima plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi“.⁸³

4.2 *Provođenje obveznog savjetovanja*

Obvezno savjetovanje u nadležnosti „je stručnog tima centra za socijalnu skrb nadležnog prema mjestu djetetova prebivališta, odnosno boravišta, ili prema mjestu zadnjeg zajedničkog prebivališta odnosno boravišta bračnih ili izvanbračnih drugova“.⁸⁴ Pokreće se na zahtjev stranke upućen centru za socijalnu skrb koji je po primitku zahtjeva dužan zakazati sastanak i pozvati stranke. Postoji, međutim, i mogućnost odvojenih sastanaka sa strankama ako to opravdane okolnosti zahtijevaju.⁸⁵ Točne načine i odrednice provođenja postupka propisane su Pravilnikom o obveznom savjetovanju koji dodatno naglašava zakonsku odredbu da se obvezno savjetovanje provodi u vezi brakorazvodnog postupka i postupaka ostvarivanja roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom.⁸⁶ Obiteljskim zakonom propisani su slučajevi u kojima se obvezno savjetovanje ne provodi, a oni su uvelike slični onima kod kojih je ograničena provedba i obiteljske medijacije odnosu na bračnog druga ili oba bračna druga: lišena poslovne sposobnosti, ako nisu u stanju shvatiti značenje i posljedice postupka niti uz stručnu pomoć; nesposobna za rasuđivanje ili; koji su nepoznatog prebivališta ili boravišta.⁸⁷

⁸¹ Obiteljski zakon (NN, 103/15, 98/19), čl. 321. st.1.

⁸² Hrabar et al., op. cit. (bilj. 71), str. 260.

⁸³ Čulo Margaletić, op. cit. (bilj. 29), str. 72.

⁸⁴ Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), čl. 321. st. 2.

⁸⁵ Hrabar et al., op. cit. (bilj. 71), str. 260.

⁸⁶ Hrabar, op. cit. (bilj. 11), str. 81.

⁸⁷ Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), čl. 326.

U slučaju sumnje na obiteljsko nasilje centar za socijalnu skrb mora izreći odgovarajuću mjeru za zaštitu djeteta ili uputiti sudu prijedlog za izricanje mjere njegovoj nadležnosti. Međutim, nema ograničenja po pitanju provođenja obveznog savjetovanja u tom slučaju, za razliku od ograničenja provođenja obiteljske medijacije. Razlike između ta dva postupka vidljive su u sadržaju, doseg i nadležnosti, međutim u praksi postupak obveznog savjetovanja često se obavlja kao pripremni predpostupak u odnosu na obiteljsku medijaciju.⁸⁸ Sadržaj obveznog savjetovanja razlikuje se ovisno o tome u vezi kojeg postupka se savjetovanje provodi. U obveznom savjetovanju prije pokretanja postupaka u vezi s ostvarivanjem roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom glavna svrha jest upoznati sudionike s činjenicom da su dužni voditi računa o djetetovoj dobrobiti, o „negativnim učincima sukoba u obitelji u odnosu na dijete i prednostima sporazumnog uređenja obiteljskih odnosa te dužnostima članova da razgovaraju s djetetom i uzmu u obzir njegovo mišljenje, kao i o mogućnosti rješavanja sukoba u obiteljskoj medijaciji“.⁸⁹ Na temelju svega navedenog, može se zaključiti kako je postupak obveznog savjetovanja u teoriji, ali i u praksi proveden „kao puki pripremni i informativni postupak“ koji prethodi obiteljskoj medijaciji. Bilo bi svrsishodnije stoga možda da je zakonodavac regulirao predmedijacijski postupak kao takav, nakon kojega se može, ukoliko sudionici to žele i ispunjavaju pretpostavke, odmah nastaviti s medijacijskim postupkom ili u njega ući naknadno. Tek kada bi postupci bili regulirani na taj način, oni bi mogli biti u potpunosti „pravno utemeljeni, životno provedivi i usklađeni s najvišim standardima alternativnog rješavanja sporova“.⁹⁰

4.3 Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi

Plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi vrsta je pravnoga sporazuma o pojedinim sadržajima roditeljske skrbi, a donosi se kad roditelji ne žive u istoj obiteljskoj zajednici. „Bračni drugovi koji se namjeravaju razvesti, a imaju zajedničko maloljetno dijete, dužni su sudjelovati u postupku obveznog savjetovanja i sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi“.⁹¹ Ako istoga ne sastave do okončanja obveznog savjetovanja, dužni su pristupiti prvom sastanku obiteljske medijacije kojoj je također glavna svrha postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, a moguće i drugih sporazuma u vezi s djetetom.⁹² Njime „se uređuje ostvarivanje roditeljske

⁸⁸ Majstorović, op. cit. (bilj. 38), str. 130.

⁸⁹ Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), čl. 330.

⁹⁰ Majstorović, op. cit. (bilj.38), str. 137.

⁹¹ Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), čl. 54. st. 2.

⁹² Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), čl. 54. st. 3.

skrbi, a osobito u odnosu na: mjesto stanovanja djeteta, vrijeme koje će dijete provoditi sa svakim od roditelja, način razmjene informacija, visinu uzdržavanja, način na koji će rješavati buduća sporna pitanja i druga važna pitanja“.⁹³ U planu mogu biti sadržana „i druga pitanja zajedničkog ostvarivanja roditeljske skrbi ukoliko roditelji smatraju da su bitna za dijete. On mora biti u pisanom obliku i potpisan od strane svih stranaka, a stječe svojstvo ovršne isprave ako ga sud na prijedlog stranaka u izvanparničnom postupku odobri“ .⁹⁴ Ako pak stranke taj sporazum ne postignu, sud je dužan po službenoj dužnosti donijeti odluke o tome. Ako stranke postignu sporazum, sud ipak nije vezan njihovim dogovorom, već provjerava dobrobit djeteta u odnosu na postignuti sporazum.⁹⁵ Roditelji su dužni upoznati dijete s njegovim sadržajem, saslušati njegovo mišljenje i poštovati ga uzevši u obzir njegovu dob i zrelost. Plan je moguće u slučaju promjene okolnosti mijenjati. U slučaju „kada se roditelji ni u postupku obveznog savjetovanja ne sporazume o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi i njegovom sadržaju, centar za socijalnu skrb ima dvije obveze: upozoriti ih na (posljednju) mogućnost sporazumijevanja u postupku medijacije, kao i na dužnost suda da umjesto njih odluči o svim sadržajima roditeljskoga plana i postavljanja djetetu posebnog skrbnika u tom postupku“.⁹⁶

5 Postupak obiteljske medijacije

Za pokretanje postupka obiteljske medijacije nužno je prvotno ostvarenje određenih uvjeta o kojima je već bilo riječ u radu, kao što su dobrovoljnost, ravnopravnost, sposobnost za rasuđivanje i vlastito donošenje odluka od strane uključenih stranaka, a izbor medijatora ostavljen je na volju strankama, pri čemu su one dužne same uzeti u obzir bilo kakve okolnosti (prijajšnja poznanstva/kontakte/odnose medijatora sa strankama) koje bi mogle ugrožavati neutralnost/nepriistranost medijatora i utjecati na njegovu stručnost pri vođenju postupka.⁹⁷ Postupak se može pokrenuti od strane sukobljenih stranaka zajednički, a kad to nije slučaj, administrator Hrvatske udruge miritelja šalje upit stranci koja nije predložila medijaciju prihvaća li prijedlog. Pritom „nije nužno da je spor već pokrenut pred sudom, budući da je propisano kako se medijacija može provoditi prije, za vrijeme, pa i nakon sudskog postupka. Dakle postupak se može pokrenuti inicijativom stranaka ili na prijedlog

⁹³ Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (Narodne novine, br. 123/2015), čl. 2. st. 2

⁹⁴ Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), čl. 336. st. 2

⁹⁵ Hrabar, op. cit. (bilj. 11), str. 84.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Hrvatska udruga za mirenje – HUM (2022), „Najčešća pitanja o medijaciji u obiteljskim sporovima“, Posjećeno 25.8.2022. na mrežnoj stranici: <https://medijacija.hr/medijacija-obiteljski-sporovi/>

suda koji eventualno smatra dabi takav postupak dao bolje rezultate od sudskog⁹⁸. Kada stranka želi pokrenuti postupak podnosi zahtjev za pokretanje obiteljske medijacije. Primjer takvog zahtjeva uključuje podatke o sudionicima obiteljske medijacije, razlozima pokretanja postupka, uključenosti u druge oblike terapije ili savjetodavne pomoći u svezi sa sporom o kojemu je riječ, kao i podatke o djeci uključenoj u spor, životnim i stambenim okolnostima i eventualnim ograničenjima i preprekama za vođenje postupka obiteljske medijacije.⁹⁹ Stranke uz pomoć medijatora odlučuju kako će se odvijati postupak medijacije, no postoje određeni okviri postupanja koje određuje Zakon o mirenju. On propisuje početak postupka mirenja, način imenovanja izmiritelja i njegove obveze, način provođenja mirenja, sastanaka izmiritelja i stranaka i dovršetak postupka mirenja. Osim toga, postoje određena iskustvena pravila koja uvjetuju strukturu, međutim, ipak je veći dio na strankama u smislu da u „dogovoru, na prijedlog i uz pomoć medijatora odrede način odvijanja postupka, što u najvećem broju slučajeva medijator uvodno predloži“. Postupak je strukturiran na sličan način bez obzira radi li se o obiteljskom ili nekom imovinskopравnom problemu, a uvijek mu je „u cilju pokušati pronaći najbolji (zajednički) interes stranaka kao temelj za rješenje spora“.¹⁰⁰ Obiteljska medijacija može se provoditi kao jednokratni sastanak ili u okviru višekratnih medijacijskih sastanaka, pri čemu jednokratni sastanci uglavnom traju „do 120 minuta, ovisno o složenosti „spora, a višekratni se odvijaju u „dva do pet, a iznimno do osam sastanaka tijekom nekoliko tjedana u pravilu svaka dva do tri tjedna, po potrebi i češće“.¹⁰¹ Medijator je u mogućnosti održavati zajedničke i/ili odvojene susrete sa strankama, ovisno o određenim temama susreta. Primjerice, u slučaju kada jedna strana nije voljna govoriti o određenim pitanjima ili joj je veoma teško, kada se javljaju snažne emocije, dolazi do vike, plača, zatvaranja i šutnje i sl., prakticiraju se odvojeni susreti. Pritom je važno da medijator nakon odvojenih susreta, u dogovoru sa strankama, osmisli način kako prezentirati drugoj strani važnost problema o kojemu je bila riječ, uz zadržavanje diskrecije i povjerenja. Također je važno da su objema stranama ponuđene iste mogućnosti i uvjeti razgovora.¹⁰² Po završetku obiteljski medijator piše izvješće koje sadrži važne podatke o njegovom provođenju – podatke o sudionicima, predmetu, ishodu, broju i duljini održanih sastanaka, redovitosti dolaska na sastanke, eventualnom sudjelovanju djeteta u postupku i informiranju „sudionika o njihovoj

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Obiteljski centar za grad Zagreb (2022), „Obiteljska medijacija – zahtjev za pokretanje medijacije“, Posjećeno 25.8.2022. na mrežnoj stranici: <https://www.czss-zagreb.hr/podruznice/obiteljski-centar-za-grad-zagreb>

¹⁰⁰ Hrvatska udruga za mirenje – HUM, op. cit. (bilj. 97)

¹⁰¹ Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije (NN 29/2021), čl. 10.

¹⁰² Sladović Franz, op. cit. (bilj. 2), str. 306.

obvezi da vode brigu o dobrobiti djeteta i svih drugih članova obitelji, ako se radi o postupku vezanom za dijete“.¹⁰³

Prema dostupnim statističkim podacima o praksi korištenja postupka obiteljske medijacije u Republici Hrvatskoj može se primijetiti nagli skok u njegovoj primjeni od 2015. do 2016. godine, što se jasno može protumačiti znajući da je te godine obiteljska medijacija tek uvedena pod tim imenom, a veliki broj sporova i dalje je bio proveden u okviru posredovanja prije razvoda braka. U sljedećim godinama, do posljednjih dostupnih podataka iz 2020. godine, možemo pratiti gotovo kontinuirani rast u brojevima korištenja ovoga načina rješavanja obiteljskih sporova (sa 708, broj provedenih postupaka obiteljske medijacije od 2016. do 2020. godine, porastao je na 1129¹⁰⁴), što potvrđuje činjenicu kako se radi o sve zastupljenijem postupku u praksi, a povećanje broja vjerojatno se može očekivati i u narednim godinama.

5.1. Faze postupka obiteljske medijacije

U svakom medijacijskom postupku karakterističan je prolazak kroz određene faze. Njihov broj i trajanje naravno itekako varira ovisno o različitim teorijskim konceptima, kao i organizacijskopravnom određenju medijacije u državi u kojoj se ona provodi, ali svaka faza u postupku ima svoj određeni sadržaj i svrhu koja se mora ispuniti kako bi se ostvario uvjet za prelaženje na sljedeću fazu. Sladović Franz (2005.) predlaže četverofazni model obiteljske medijacije kojem prethodi još i nulta faza pripreme kojoj je svrha ponajviše opuštanje i upoznavanje, priprema prostornih i drugih uvjeta za uspješan početak. Nakon toga slijedi faza uvoda u kojoj je važno uspostavljanje pozitivne atmosfere, međusobno upoznavanje sudionika s medijatorom te razjašnjavanje uloga, pravila i načina rada. U fazi priče bitno je iznijeti sve važne činjenice i osjećaje koji su vezani uz sukob te definirati zajedničke probleme kako bismo onda kod sudionika potakli volju i za njihovim zajedničkim rješavanjem. Slijedi faza razrješavanja problema u kojoj se pokušava pronaći rješenje koje najbolje zadovoljava potrebe i interese obiju strana.¹⁰⁵ U toj fazi od pomoći može biti naglašavanje zajedničkih interesa (primjerice dobrobit djeteta, okončanje spora, pomirenje, zadržavanje civiliziranih odnosa ili dr.), kao i razgovor o mogućim ishodima ovisno o (ne)uspješnosti postizanja

¹⁰³ Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije (NN 29/2021), čl. 12.

¹⁰⁴ Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2022). „Statistička izvješća“, Posjeđeno 12.9.2022. na mrežnoj stranici: <https://mrosp.gov.hr/strategije-planovi-programi-izvjescja-statistika/4165>

¹⁰⁵ Sladović Franz, op. cit. (bilj. 2), str. 312.

sporazuma. Naposljetku dolazi faza sporazuma čija je svrha jasan dogovor o provedbi odabranog rješenja ili više njih te o provjeri provedbe tog rješenja. Sudionike se još jednom poziva da izraze svoja mišljenja i osjećaje na kraju medijacije, daju komentare na cjelokupan postupak te im se zahvaljuje na aktivnom sudjelovanju. Od koristi je i na tom posljednjem susretu medijacije dogovoriti još jedan susret sa sudionicima koji će služiti provjeri pridržavanja dogovora, ali možda i dogovoru o nastavku medijacije.¹⁰⁶ Obiteljskim zakonom kao glavnom svrhom postupka obiteljske medijacije čije ispunjenje predstavlja okončanje postupka određeno je postizanje plana o zajedničkoj roditeljskoj srbi i drugih sporazuma u vezi s djetetom. „Uz ostvarenje te svrhe stranke se mogu sporazumjeti i o svim drugim spornim pitanjima imovinske i neimovinske naravi“. Takav plan ili drugi sporazum moraju biti u pisanom obliku i potpisani od strane svih stranaka, pri čemu „je obiteljski medijator dužan voditi računa da stranke razumiju činjenično stanje i sadržaj sporazuma te ih uputiti na mogućnost provjere sporazuma od strane drugog stručnjaka“.¹⁰⁷ Roditelji djeteta pritom su dužni, prema članku 106. Obiteljskog zakona, „upoznati dijete sa sadržajem plana i omogućiti mu da izrazi svoje mišljenje u skladu s njegovom dobi i zrelošću te ga poštovati u skladu s djetetovom dobrobiti“. Obzirom na to da je čitav postupak obiteljske medijacije sam po sebi posvećen očuvanju dobrobiti djeteta i ima u vidu djetetov najbolji interes, postavlja se pitanje u kojoj mjeri bi djeca trebala biti uključena u čitav postupak, na koji način i koje prednosti to može donijeti, a koji su rizici o kojima pritom moramo voditi računa, uzevši naravno u obzir djetetovu dob i zrelost te sposobnost shvaćanja značenja postupka.

5.2. Sudjelovanje djece u postupku

Imajući na umu za dijete važnost odluka koje se donose u obiteljskoj medijaciji, a tiču se njegovih životnih, stambenih i drugih okolnosti, neizbježno je postaviti pitanje koliko bi samo dijete trebalo imati ulogu u postupku i na koji način bi bilo prikladno uključiti ga u isti. Obzirom na to da Obiteljski zakon po tom pitanju daje samo kratku smjernicu navodeći kako „Obiteljski medijator može u postupku obiteljske medijacije omogućiti djetetu izražavanje mišljenja uz pristanak njegovih roditelja“, jasno je da je dosta toga ostavljeno na procjenu medijatoru, o čemu bi on trebao odlučiti za svaki pojedini slučaj uzimajući u obzir različite individualne okolnosti. Pritom je dužan voditi se načelom „prvenstvene zaštite dobrobiti i prava djeteta prema Obiteljskom zakonu, ali i pravom djeteta da aktivno sudjeluje u

¹⁰⁶ Ibid., str. 313.

¹⁰⁷ Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19), čl. 336.

rješavanju svih pitanja koja utječu na njegov životi“ slobodno izražava mišljenje koje se mora ozbiljno uzeti u obzir.¹⁰⁸ Propisi su dakle u tom smislu kontradiktorni sami po sebi. Dok jedni naglašavaju prava djeteta na izražavanje mišljenja, drugi mu to pravo ograničavaju odredbom nužnosti pristanka roditelja. Stoga je za očekivati kako su i mišljenja stručnjaka o tom pitanju podijeljena. S jedne strane na uskraćivanje prava na sudjelovanje u medijaciji gleda se kao na diskriminaciju, dok drugi ostvarivanje istog prava vide kao stavljanje prevelike odgovornosti i pritiska na dijete, pa i mogućnost da dođe do manipulacije djetetom od strane obaju roditelja.¹⁰⁹ Neke od prednosti koje su utvrđene sudjelovanjem djeteta u postupcima mirnog rješavanja obiteljskopравnih sporova koja se tiču djece su: veće zadovoljstvo postignutim sporazumima svih uključenih, veća stabilnost i trajnost postignutih rješenja pa stoga i manje zahtjeva za naknadnim izmjenama, bliskiji odnosi djece s roditeljima, očuvanje veće kvalitete obiteljskih odnosa...¹¹⁰ S druge strane, dijete na taj način dolazi u rizik da bude u središtu roditeljskog sukoba te da na njega bude prenesen teret donošenja odluka, a to na dijete prebacuje odgovornost s kojom se ono jednostavno nije sposobno nositi. Treba također uzeti u obzir i to da davanje veće vrijednosti djetetovu izraženom mišljenju povećava vjerojatnost pokušaja roditelja za manipulacijom.¹¹¹ Ne bi stoga ni bilo svrsishodno jedinstveno uređenje tog pitanja strogim pravilom, već je najveći naglasak na individualnom pristupu u svakom pojedinom slučaju.¹¹² Ono oko čega se slažu pobornici jedne i druge strane jest da bi ključno načelo trebalo biti i ostati najbolji interes djeteta, pri čemu je važno naglasiti da iako je sudjelovanje djeteta njegovo pravo, ono nije i njegova dužnost. Dobar stručnjak trebao bi znati kako ono što dijete u određenom trenutku smatra da je za njega najbolje ne mora nužno biti tako te zajedno s roditeljima doći do ishoda koji predstavlja djetetov najbolji interes, a zatim ga i ostvariti u najvećoj mjeri mogućoj.¹¹³

6 Zaključak

Mirno rješavanje sporova i obiteljska medijacija imaju dugu povijest, pri čemu je dolazilo do brojnih i značajnih izmjena kroz vrijeme, a one su uglavnom išle na korist stranaka. Tema je to koja je sve zastupljenija i predmet sve više istraživanja. Ono što ove postupke čini posebno

¹⁰⁸ Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (Narodne novine – međunarodni ugovori, br. 12/93).

¹⁰⁹ Majstorović, op. cit. (bilj. 38), str. 141 – 142.

¹¹⁰ Čulo Margaletić, op. cit. (bilj. 28), str. 166.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Majstorović, op. cit. (bilj. 32), str. 445.

¹¹³ Majstorović, op. cit. (bilj. 38), str. 142.

značajnima činjenica je da, za razliku od sudskog postupka, ako su odgovarajuće provedeni, većina građanskih sporova bude riješena uz manje troškove i veće zadovoljstvo objiju strana. Sklapanje nagodbi tijekom postupka strankama štedi mnogo vremena i troškova koji bi inače nastali da je spor završio na sudu, a postupak je i povjerljiv za razliku od sudskoga.¹¹⁴ Prema „dosadašnjim saznanjima struke, obiteljska medijacija pokazala se djelotvornom u brojnim područjima obiteljskog života: odnosima u široj i užoj obitelji, pitanjima starijih osoba i odrasle djece, pitanjima vezanim uz smrt člana obitelji, neplodnost i posvojenje, razvod braka, odvojeni život, pitanjima roditeljske skrbi nad djecom, imovine, financijske podrške za djecu, financija, organizacije života poslije razvoda“.¹¹⁵ Postoje i dalje određeni detalji u vezi zakonskih odredbi koje bi još trebalo usavršiti, a o kojima je bilo riječ u radu, posebice oko sudjelovanja djece u postupku, međutim, zaključak je ipak kako je riječ o postupku čije prednosti nadvladavaju. Među najznačajnijima od njih su činjenice:

- „1. Odluke donose oni koji s njima trebaju živjeti, na koje se i odnose, a ne treća strana.
2. Samostalno donošenje odluka povećava vjerojatnost ostvarivanja sporazuma. I u situacijama kada se ne postigne sporazum, medijacija je korisna, jer osigurava bolje uvjete komunikacije i povećava međusobno razumijevanje.
3. Cilj medijacije je racionalno donošenje odluka uzimajući u obzir cjelokupne potrebe osoba.
4. Razvijanje trajnog roditeljskog partnerstva uslijed zajedničkog interesa za dobrobit djece.
5. Medijacija je uvijek usmjerena naprijed, u budućnost i time na rješenje, a ne na traženje uzroka sukoba.
6. Dogovori postignuti medijacijom mogu se lakše mijenjati, kada se okolnosti promijene.
7. Medijacija pruža značajno iskustvo učenja kako pregovarati i iskustvo postizanja sporazuma u teškoj situaciji.
8. Medijacija omogućava da se zadrži odgovornost za kvalitetu života članova obitelji.“¹¹⁶

U budućnosti možemo također očekivati samo sve veću raširenost ovakvoga postupanja, pa možda i da dođe do toga da obraćanje sudovima za razrješavanje spora više ni ne bude pravilo. Čak i sami Zakon o mirenju potiče takvo razmišljenje, navodeći poticanje i ohrabrivanje korištenja mirenja i edukacija izmiritelja, objavljivanje svih informacija o

¹¹⁴ Knol Radoja, op. cit. (bilj. 3), str. 124.

¹¹⁵ Edus info, op. cit. (bilj. 1)

¹¹⁶ Ibid.

mirenju, izmiriteljima, institucijama za mirenje, a pritom služeći se javnim sredstvima priopćavanja, elektronskim i drugim medijima.¹¹⁷ Nužno je, stoga, raditi na podizanju svijesti šire javnosti o mogućnostima i navedenim prednostima ovakvoga alternativnog načina rješavanja sporova kako bi njegove prednosti iskusio što veći broj obitelji, a isti postao primaran model rješavanja sporova obiteljskopravne naravi.¹¹⁸

7 Literatura

1. Alinčić, Mira, „Europsko viđenje postupka obiteljskog posredovanja“, Revija za socijalnu politiku, 6:3/1999, str. 227 – 240.
2. Alinčić M., Hrabar D., Jakovac Lozić D., Korać Graovac A. Obiteljsko pravo, Zagreb, Narodne novine, 2007.
3. Breber M. & Sladović Franz B., „Uvođenje obiteljske medijacije u sustav socijalne skrbi – perspektiva stručnjaka“, Ljetopis socijalnog rada, 21:1/2014, str. 123 – 152.
4. Čulo Margaletić, Anica, „Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija kao oblici obiteljskopravne pomoći obitelji u krizi“, u: Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, 1/2021, str. 67 – 82.
5. Čulo Margaletić, Anica, „Prava djeteta u obiteljskoj medijaciji“, u: Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, 8/2017, str. 151 – 170.
6. Edus info (2021), „Obiteljska medijacija“, Posjećeno 25.8.2022. na mrežnoj stranici: <https://www.edusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/47273#>
7. Hrabar Dubravka, Obiteljsko pravo u sustavu socijalne skrbi, Zagreb, Narodne novine, 2019.
8. Hrabar D., Hlača N., Jakovac – Lozić D., Korać Graovac A., Majstorović I., Čulo Margaletić A., Šimović I., Obiteljsko pravo, Zagreb, Narodne novine, 2021.
9. Hrvatska udruga za mirenje – HUM (2022), „Najčešća pitanja o medijaciji u obiteljskim sporovima“, Posjećeno 25.8.2022. na mrežnoj stranici: <https://medijacija.hr/medijacija-obiteljski-sporovi/>

¹¹⁷ Zakon o mirenju (NN 18/11), čl. 2. st. 2.

¹¹⁸ Hrabar et al., op. cit. (bilj. 71), str. 271.

10. Japunčić, Tea, „Mirenje kao alternativni način rješavanja sporova u Republici Hrvatskoj“, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja, 50:100/2016, str. 25 – 38.
11. Knol Radoja, Katarina, „Obvezno mirenje – osvrt na rješenja iz komparativnog i hrvatskog prava“, Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku, 31:2/2015, str. 111 – 130.
12. Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (Narodne novine – međunarodni ugovori, br. 12/93).
13. Majstorović, Irena, „Obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija de lege lata i de lege ferenda“, u: Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, 8/2017, str. 129 – 150.
14. Majstorović, Irena, „Posredovanje prije razvoda braka: hrvatsko pravo i europska rješenja“, u: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 2/2007, str. 405 – 456.
15. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2022). „Statistička izvješća“ Posjećeno 12.9.2022. na mrežnoj stranici: <https://mrosp.gov.hr/strategije-planovi-programi-izvjesca-statistika/4165>
16. Obiteljski centar za grad Zagreb (2022), „Obiteljska medijacija – zahtjev za pokretanje medijacije“, Posjećeno 25.8.2022. na mrežnoj stranici: <https://www.czss-zagreb.hr/podruznice/obiteljski-centar-za-grad-zagreb>
17. Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 162/1998).
18. Obiteljski zakon (Narodne novine, br. 116/2003).
19. Obiteljski zakon (Narodne novine, br.103/15, 98/19).
20. Odvjetnički ured Strnišćak (2021), „Obiteljska medijacija“, Posjećeno 25.8.2022. na mrežnoj stranici: <https://www.odvjetnik-strniscak.hr/strucni-clanci/obiteljska-medijacija/>
21. Osnovni zakon obraku (Narodne novine, br.29/1946, 36/1948, 44/1951, 18/1955, 12/1965, 52/1971)
22. Pravilnik o obiteljskoj medijaciji (Narodne novine, br. 123/15).
23. Pravilnik o obveznom sadržaju obrasca plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (Narodne novine, br. 123/2015).

24. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra obiteljskih medijatora, uvjetima stručne osposobljenosti obiteljskih medijatora, prostornim uvjetima i načinu provođenja obiteljske medijacije (Narodne novine, br. 29/2021.).
25. Pravilnik o uvjetima koje mora ispunjavati pravna ili fizička osoba za pružanje stručne pomoći u postupku posredovanja (Narodne novine, br.116/03, 17/04 i 136/04).
26. Sladović Franz, Branka, „Obilježja obiteljske medijacije“, Ljetopis socijalnog rada, 12:2/2005, str. 301 – 320.
27. Šimac, Srđan, „Mirenje – alternativni način rješavanja sporova“, u: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 1/2006, str. 611 – 632.
28. Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine, br.56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14).
29. Zakon o mirenju (Narodne novine, br. 18/11).
30. Zakon o socijalnoj skrbi (Narodne novine, br.18/22, 46/22).